

Læreplan for faget «filosofi og livssyn»¹, Vg3.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	1
Innledning	1
Læreplan i filosofi og livssyn.....	2
Fagets navn	2
Formålet med faget.....	2
Arbeidsmåter.....	2
Struktur	3
Hovedområder.....	3
Filosofi, etikk og livssynshumanisme	3
Religionskunnskap og religionskritikk	3
De store verdensreligionene	3
Islam og en valgfri religion.....	3
Kristendommen.....	4
Timetall.....	4
Grunnleggende ferdigheter.....	4
Kompetansemål.....	4
Etter Vg3.....	4
Vurdering.....	6

Innledning

Denne læreplanen er basert på rundskriv Udir-02-2011 – krav til læreplaner for private skoler § 2A-1 punkt b), som sier at læreplaner for de enkelte fag, må inneholde

- en omtale av formålet med faget,
- hvordan man skal forstå de grunnleggende ferdighetene,
- kompetansemål i faget,
- hovedområdene i læreplanene for fag etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet.

Videre sier § 2A-2 om skoler som er godkjent på religiøst grunnlag at disse må

- synliggjøre verdigrunnlaget sitt i læreplanen, under dette i læreplanene til relevante fag.

samt at det kan

- godkjennes at disse skolene flytter timer mellom fag for å styrke fag som er særskilt viktig i forhold til grunnlaget til skolen.

Skolen er opprettet for å gi foreldre og elever som ønsker å velge en skole som er et alternativ til den offentlige skole, men med et humanistisk livsynsgrunnlag, i motsetning til de tradisjonelle religiøse eller alternative pedagogiske skolene. Skolen ønsker å holde seg så tett opptil kunnskapsløftets læreplan som over hodet mulig, for å sikre at elevene

---

¹ Jf Udir 2-2011 Krav til læreplaner for private skoler § 2A-1 litra b.

får «jamgod opplæring» med elever i den offentlige skole, jf privatskolelova § 2-3. I det følgende vil dette komme fram ved at skolen bygger på den offentlige læreplanen, LK 2006, med de endringer og tilføyelser som er nødvendige for at skolen skal ivareta sitt etiske og livssynsmessige grunnlag, slik dette er nedfelt i skolens vedtekter.

Læreplan i filosofi og livssyn

Fagets navn

Faget «~~religion~~, livssyn og etikk» er endret til «filosofi og livssyn». Dette vil innebære både moralfilosofi (etikk), politisk filosofi (menneskerettigheter, rettsstat, toleranse), vitenskapsfilosofi (om kunnskap og viten), estetikk og eksistensiell filosofi (livsmening, frihet, valg, identitet). Livssynshumanismen springer i stor grad ut av filosofien, selv om for eksempel livsløpsseremoniene er inspirert av religionene. Begrepet livssyn vil i denne sammenhengen også romme religiøse livssyn.

Faget vil måtte ha en forankring i religionsundervisningen, for å sikre jevn god opplæring. Men i tråd med LK 2006 om at det ikke skal foregå noen form for forkynnelse eller religionsutøvelse for øvrig vil skolen legge opp til en historisk og objektivt rettet kunnskapsformidling med fokus på de etiske sidene ved de forskjellige religionene.

Formålet med faget

~~Religion og etikk~~ Filosofi og livssyn er både et kunnskapsfag og et holdningsdannende fag. Faget legger vekt på ~~religiøse~~ etiske og filosofiske tradisjoner i norsk, europeisk og internasjonal sammenheng.

~~Religiøse~~ Livssynsmessige, etiske og filosofiske spørsmål berører den enkelte og samfunnet som helhet, både som grunnlag for felleskap og som kilde til splid. Gjensidig toleranse på tvers av ulikheter i ~~religion og~~ livssyn og religiøs tilhørighet er en forutsetning for fredelig sameksistens i et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn.

Faget skal bidra til kunnskap om og respekt for ulike ~~religiøse~~, livssynsmessige og etiske ståsteder i lokalt, nasjonalt og globalt perspektiv. Opplæringen i faget skal utvikle teoretisk og praktisk kompetanse til å analysere og sammenligne religioner, livssyn og filosofiske retninger.

Som holdningsdannende fag skal ~~religion og etikk~~ filosofi og livssyn også gi rom for refleksjon over egen identitet og egne livsvalg. Opplæringen i faget skal bidra til å stimulere hver enkelt elev i arbeidet med livstolkings- og holdningsspørsmål.

Arbeidsmåter

Tilpasset opplæring er et overordnet prinsipp. I undervisningen skal det benyttes varierte og engasjerende arbeidsmåter som skal bidra til å formidle alle sider ved faget. Læreren vil være den som med sin kjennskap til klasse miljø og faglige innsikt og erfaring vil kunne velge arbeidsmetoder og pedagogisk tilnærming som er best tilpasset undervisningssituasjonen og som ivaretar fagets kompetansemål, innsikt og basisferdigheter.

Elever som melder om fritak fra deler av den ordinære opplæringen i henhold til opplæringslovens § 23 a, skal følges opp med tilpasset opplæring. Det forutsettes

løpende samarbeid mellom hjem og skole og god informasjon om hvordan opplæringen planlegges gjennomført.

Struktur

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor. Hovedområdene utfyller hverandre og må sees i sammenheng.

Religion og etikk har kompetansemål etter Vg3 i studieforbereende utdanningsprogram.

Oversikt over hovedområder:

Årstrinn	Hovedområder		
Vg3	Filosofi, etikk og livssynshumanisme	Religionskunnskap og religionskritikk	De store verdensreligionene

Filosofi, etikk og livssynshumanisme

Hovedområdet *filosofi, etikk og livssynshumanisme* dreier seg om noen utvalgte filosofer fra ulike epoker og fra flere deler av verden. Hovedområdet omhandler også sentrale etiske begreper og argumentasjonsmodeller, og danner grunnlag for egne meninger og valg. Hovedområdet dreier seg videre om livssynshumanismen i et historisk og et aktuelt perspektiv. Kontinuitet og spenninger innen den livssynshumanistiske tradisjonen er sentralt.

Religionskunnskap og religionskritikk

Hovedområdet *religionskunnskap og religionskritikk* handler om utbredelsen av religioner og livssyn både globalt, nasjonalt og lokalt. I hovedområdet introduseres analyseverktøy som grunnlag for en helhetlig og balansert forståelse av de enkelte religionene. Hovedområdet dreier seg også om grunnleggende spørsmål knyttet til religionenes rolle i samfunnet.

De store verdensreligionene

Det vil også bli lagt vekt på sentrale trekk ved religionenes etikk, sentrale tekster fra hver av religionene, ulike retninger og estetiske og rituelle uttrykk i religionene. Et viktig tema er også religionenes forhold til andre religioner og livssyn.

For å sikre Kunnskapsløftets krav til læreplan er følgende faglige innhold tatt inn som særskilte emner i denne seksjonen.

Islam og en valgfri religion

Emnet *islam og en valgfri religion* innebærer fordypning i islam og en annen valgfri religion. Kristendommen kan ikke velges i dette underpunktet. Det blir lagt vekt på sentrale trekk ved religionenes etikk, sentrale tekster fra hver av

religionene, ulike retninger og estetiske og rituelle uttrykk i religionene. Et viktig tema er også religionenes forhold til andre religioner og livssyn.

Kristendommen

Emnet *kristendommen* handler om kristendommen i dens forskjellige varianter nasjonalt og globalt, både i et historisk og et nåtidig perspektiv. I dette underpunktet blir det lagt vekt på viktige trekk ved kristendommens etikk, sentrale tekster fra kristendommen, og estetiske og rituelle uttrykk. Et viktig tema er også kristendommens forhold til andre religioner og livssyn.

Timetall

Timetall oppgitt i 60-minutters enheter:

STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

Vg3: 84 årstimer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der hvor de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I religion og etikk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i **religion og etikk**-filosofi og livssyn innebærer å lytte og formulere seg gjennom samtaler og dialog. Dette betyr at holdninger til etiske, filosofiske og religiøse spørsmål blir prøvd ut og formet gjennom møtet med andre. Å kunne presentere stoff på en strukturert og tilgjengelig måte og kunne forklare faglige fenomener ved hjelp av relevante fagbegreper er sentralt.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i **religion og etikk**-filosofi og livssyn innebærer å formulere kunnskaper og refleksjoner slik at de blir tydelige både for eleven selv og for andre.

Å kunne lese i faget **religion og etikk**-filosofi og livssyn innebærer å tolke og reflektere over religiøse og filosofiske tekster og bilder. Å lese dreier seg også om å oppfatte problemstillinger, avdekke argumenter og identifisere hovedsynspunkter i ulike tekster, bearbeide og vurdere informasjon.

Å kunne regne i **religion og etikk**-filosofi og livssyn dreier seg blant annet om å kunne bruke statistikk, tabeller og annet tallmateriale.

Å kunne bruke digitale verktøy i **religion og etikk**-filosofi og livssyn innebærer kunnskapsinnhenting, kunnskapsbearbeiding og presentasjon. Det betyr også å utøve kildekritikk og etisk skjønn ved bruk av digitale verktøy.

Kompetansemål

Etter Vg3

Filosofi, etikk og livssynshumanisme

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- presentere noen sentrale temaer i europeisk filosofihistorie fra antikken til i dag
- gjøre rede for noen hovedtanker hos to europeiske filosofer, en fra antikken og en fra nyere tid
- gjøre rede for noen hovedtanker hos en kinesisk eller indisk filosof
- forklare sentrale etiske begreper og argumentasjonsmodeller og gjenkjenne og vurdere ulike typer etisk tenkning
- drøfte etiske verdier og normer knyttet til urfolks kulturer og tradisjoner
- føre dialog med andre om aktuelle etiske spørsmål
- gjøre rede for og drøfte sentrale trekk og dimensjoner ved livssynshumanismen
- presentere hovedretninger innen norsk og internasjonal humanisme fra 1930-tallet til vår tid og diskutere likheter og ulikheter mellom de forskjellige retningene
- drøfte syn på kjønn og kjønnsroller hos noen filosofer

Religionskunnskap og religionskritikk

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for religionenes geografiske og demografiske utbredelse
- diskutere ulike religionsdefinisjoner
- presentere og drøfte ulike dimensjoner ved religionene: lære, myter og fortellinger, ritualer, opplevelser, etikk, sosial organisering, kunst og materielle uttrykk
- drøfte ulike former for religiøs søking i vår tid
- gjøre rede for og vurdere ulike former for religions- og livssynskritikk
- drøfte samarbeid og spenninger mellom religioner og livssyn og reflektere over det pluralistiske samfunnet som en etisk og filosofisk utfordring
- presentere hovedtrekk ved religions- og livssynsmangfoldet i lokalsamfunnet og storsamfunnet i Norge, inkludert religion og livssyn i samiske samfunn

De store verdensreligionene

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for hva som er det sentrale i religionene og drøfte viktige trekk i religionenes etikk
- tolke noen av religionenes sentrale tekster
- gjøre rede for ulike retninger i religionene
- beskrive og analysere noen estetiske og rituelle uttrykk i religionene
- drøfte religionenes syn på kjønn og kjønnsroller
- drøfte religionenes syn på andre religioner og livssyn
- sammenligne religionene med andre religioner og livssyn
- **Særskilte emner:**
  - **Islam og en valgfri religion**
    - For dette emnet gjelder de samme læringsmålene som i hovedkategorien «de store verdensreligionene».
  - **Kristendommen**

- For dette emnet gjelder de samme læringsmålene som hovedkategorien «de store verdensreligionene». For kristendommen tilkommer også følgende læringsmål:
  - beskrive og reflektere over hovedtrekk i kristen etikk
  - gjøre rede for eksempler på kontinuitet og forandring i kristendommens historie i og utenfor Europa
  - presentere to konfesjonelle utforminger av kristendommen i dag

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene skal ha en standpunkt karakter.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
Vg3 studieforbereende utdanningsprogram	Privatistene skal opp til muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.